

MANNEN PÅ BILDEN

För min del är detta en av projektets oväntade verkligt meningsskapande händelser, någonting som definitivt inte gick att ta för givet. Det är en gåva.

Sidan 14

STEFAN GUSTAVSSON

Jag och Stefan kom överens om att tillverka skylten som planerat, den kunde magasineras på hans företag tills tiden då det gick att träffas igen skulle komma.

Sidan 13

STATIONSPROJEKTET

ONSDAG 10:E NOVEMBER 2021 RAPPORTEN OM ZANDRA AHL'S "ARTIST IN RESIDENCY" I LESSEBO KOMMUN

Bild Lessebo stationsbyggnad i trä och tegel, invigd 1957. Foto: Zandra Ahl, 2020

En konstnär på besök

Hur kan Lessebo Station användas för att synliggöra ett kulturarv som känns relevant idag och hur utvecklas detta genom visuella och materiella nedslag, markeringar och förskjutningar?

Jag får i december 2019 en inbjudan av Region Kronoberg. Att medverka i ett Artist in Residens som kunde ske när som helst under kommande vår och vart som helst (nästan) inom ramen för vad regionen kallar stationssamhällen.

Mitt val föll på Lessebo. Och min utgångspunkt skulle bli tågstationen. En trätegelbyggnad, invigd 1957.

Fortsättning på nästa sida.

SÖREN MÖRCH:

“Jag var bara tvungen att göra det!”

Det är intressant att Sörens dekorativa tillfälliga offentliga installationer även innehåller vad jag då i min praktik skulle kalla performativa element samt deltagarkultur. Dessutom med lokal förankring i estetiska praktiker och materiella kulturer. Med en utgångspunkt i skulptur.

Sidan 6

ZANDRA AHL: “Jag hittar en bild. Det är en interiör av stationen. På bilden syns en man. Han jobbar bakom glasets lucka.”

Sidan 12

STICKERS PÅ STATIONEN

Vi möts upp på stationen för att sätta fast en dekalsticker med en Sören-smiley på. Den föreställer en av de första smiley-skulpturerna han gjorde, jag hittade den i hans lager när jag var på besök. Det är en del i projektet. Att den kulturhistoriska samtidsavlan, med utgångspunkt i stationens och Lessebos historia ska mötas här och nu.

Sidan 18

Fortsättning från föregående sida.

Ett “Artist in Residence”. En konstnär på besök.

Idag är halva stationen en arbetsplats för kommunens IT-avdelning och andra halvan är en tom vänthall utan biljettförsäljning.

Bild Zandra Ahl framför Lessebo Station år 2020. Foto: Zandra Ahl, 2020

Fakta

Zandra Ahl, född 1975 i Växjö

Zandra har arbetat med olika projekt inom konst och kulturinstitutioner både i Sverige och utomlands, som utövare, projektledare och curator.

Zandra har skrivit böcker, artiklar, fanzines och gjort många utställningar samt även verkat som professor på Konstfack och under en kort period rektor på Beckmans Designhögskola.

Verk av Zandra finns på museum som exempelvis Eskilstuna Konstmuseum, Nationalmuseum, Malmö Konstmuseum, Röhsska Museet och Smålands Museum och innefattar så skilda saker som föremål, presentinslagningar, artist books och film.

Arbetet med Lessebo station beskriver hon som ett projekt som verkligen berört henne.

I januari 2020 lämnade jag in en kort projektbeskrivning: ”I en medvetet styrd steg-för-stegprocess kommer jag att undersöka Lessebo Station och dess omgivning. Varje stegs fortsättning beror på hur projektet utvecklas. Med utgångspunkt från det gestaltungsprogram som Lessebo kommun tagit fram och publicerat i januari 2020 kommer jag undersöka vidare och komplettera gestaltungsprogrammet och dess tankar. Med konstnärliga metoder och gestaltningar som utgår från informationsinsamling från olika arkiv, informanter, materialiteter i platsen, historiska och sam-

tida berättelser kommer ett arbete för att lyfta konstnärliga aspekter och kvaliteter att göras. Hur kan Lessebo Station användas för att synliggöra ett kulturarv som känns relevant idag och hur utvecklas detta genom visuella och materiella nedslag, markeringar och förskjutningar? Valda delar kommer att synliggöras och materialiseras. Förslag på eventuella fortsättning kommer föreslås i slutet av projektet.

Inom stationsprojektet ges möjlighet att vistas på platsen, undersöka den och lyfta fram unika estetiska, materiella och kulturhistoriska berättelser.

Det är mycket värdefullt och kommer påverka det konstnärliga arbetet i hög grad. Förväntat resultat innehåller att arbetet lämnar spår, avtryck och materialiseringar som lämpar sig att omvandla till både tillfälliga och permanenta gestaltningar, utställningar eller andra relevanta publiceringar.”

Projektet Lessebo Station innehåller flera olika delar. Kapitel kan man kalla dem. I projektet växlar publiceringsformen mellan gestaltade möten, föreläsningar, text och bild essäer till en kulturhistorisk samtidstavla placerad på Lessebo station. Dess syfte är

att förskjuta perspektiv, ge ett fönster till historien och en möjlighet att reflektera över materiella och estetiska praktiker i Lessebo. Den kan läsas som en närvaro av det som kanske saknas, en förundran av det som finns, en varm gest av omsorg. Som besökare på stationen får du en bild, eller kapitel av projektet. Genom att medverka i projektet har du fått en annan. När du läser eller hör om projektet sker andra kopplingar än de som ges vid en hastig blick i väntan på ett tåg. Som publik i projektet är du på besök i min värld. Själv har jag varit på besök i Lessebo.

Lessebo Station 2020.

Bild Hänvisning till biljettautomat utanför väntsalen. Foto: Zandra Ahl, 2020

Bild Lessebo Stations väntsal år 2020. Foto: Zandra Ahl, 2020

Projektets hållpunkter

Inbjudan	December 2019
Inlämning av projektbeskrivning	Januari 2020
Seminarium/föreläsning i Hovmantorp	Januari 2020
Första arbetsveckan i Lessebo	Februari 2020
Intervjuer, arkivinsamling, konstnärliga undersökningar	Mars 2020
Skyttillverkning	Maj 2020
Konstnärligt arbete på distans	Juni 2020 till maj 2021
Installation av skylt	Juni 2021
Invigning på stationen	Juni 2021
Stickers No1	Juni 2021
Text och bildbearbetning	Sommaren 2021
Stickers No2	September 2021
Överlämning till Lessebo Kommun, fortsättning	September 2021
Sammanställning av publikation	September - oktober 2021
Rapporten publiceras	November 2021

Tack!
Alla som medverkat och gjort detta projekt möjligt.

TACK TILL: Sören Mörch, Ingvar Ericson, Gittan Ericson och Alf Andersson, Region Kronoberg, Veronica Wiman och Helen Hägglund, Lessebo Kommun: Jenny Ramné, Olaf Björkmarker och Conny Axelsson, elever vid högskoleskolan Bikupan, Candeo Skyttreklam AB: Stefan Gustavsson, Cina Mattisson och Lars Hellgren, HolsterGreen Studio: Michaela Green och Linda Holster. Min familj: Tobias, Sigge och Essie.

Projektet Lessebo station av Zandra Ahl genomfördes med stöd av Lessebo Kommun, Region Kronoberg och Statens Konstråd.

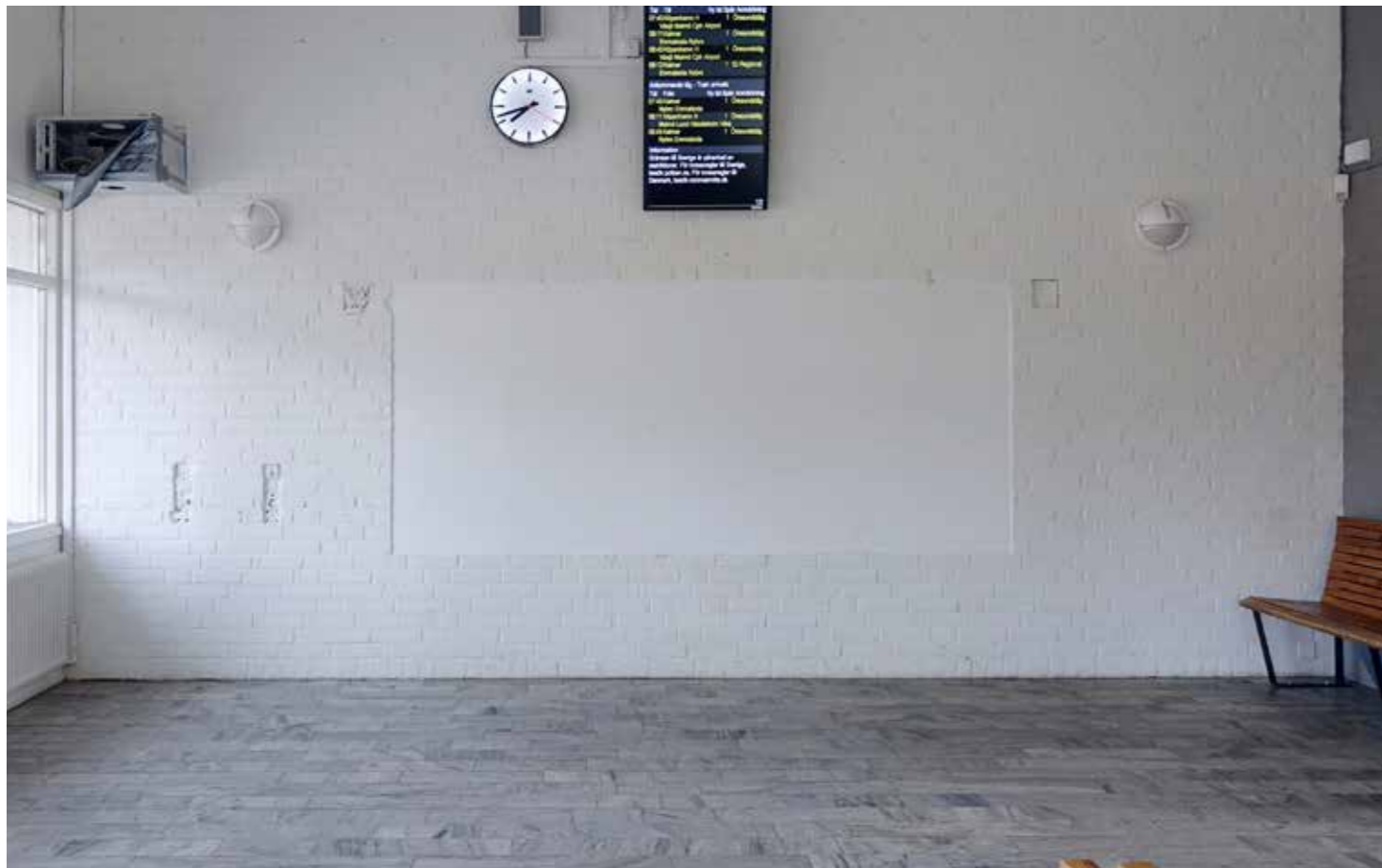

Bild Den stängda biljettluckan i Lessebo Stations väntsal år 2020. Foto: Zandra Ahl, 2020

Bild Dekalen med en av Sören Mörchs första smileys monteras i juni, 2021. Foto: Zandra Ahl, 2021

Bild Den kulturhistoriska samtidsavlans första del, installerad i Lessebo Stations väntsal, juni 2021. Foto: Zandra Ahl, 2021

Bild Dekaler med smiley-skyttor skapade av Bikupans högstadiel elever monteras i september, 2021. Foto: Zandra Ahl, 2021

Sören Mörch och jag.

Bild Mörch invid en av Majblommorna skapade 2019 av högstadieelever från "Bikupan". Foto: Zandra Ahl, 2020

Sören Mörch är parkarbetaren och trädgårdsmästaren som en dag beslutade sig för att använda sin plats och utrymme till att skapa mer, skapa någonting nytt och oväntat

“Jag var bara tvungen att göra det”

Sörens fru avrådde honom. Hon sa att han inte skulle göra det. Sörens kollega som till en början var med och planterade ut buskarna i refugen tittade på Sören och sa:

– Nej du, jag sätter mig i bilen. Det här är jag inte med på.

Sören Mörch drevs av att se hur folk reagerade. Han var tvungen att testa sin idé. Han bara måste göra det. Han trotsade frun och kollegan och bara gjorde det. Han satte ett fejs på en buske, det blev ett litet luciattroll. Det var början på ett arbete som inkluderat såväl förbipasserande besökare som dagisbarn, elever och kollegor. Ett

Bild "Majblomman" av högstadieeleverna på "Bikupan". Foto: Sören Mörch

arbete som skänkt skratt, värme och mängder av selfies från Lessebo. Det är också en berättelse om skapandekraft och om att göra avtryck. Att ha en drivkraft där idéer måste materialiseras och testas.

Sören Mörch kommer ursprungligen från Danmark. I småskolan hade han en lärare som föraktade danskar. Om Sören tog i någonting som läraren skulle ta i tvättade läraren sina händer efteråt. När läraren skulle hämta någonting på en hylla valde han Sörens stol att kliva upp på. Alltid. Sören och hans familj flyttade runt en del. Högstadiet gick han på Arabyskolan i Växjö. Det gjorde jag med. Fast många år senare. Idag heter Arabyskolan Centrumskolan.

Jag står i januari 2020 med headset på i Hovmantorps Folkets Hus och talar för en ganska gles skara. Inbjuden att tala om mitt arbete då jag under våren ska medverka i ett konstprojekt, ett "Artist in Residence", förlagt till stationssamhällen i Kronobergs Län. Jag har valt Lessebo och närmare bestämt Lessebo Station som utgångspunkt. Och i min draperade presentation läggs historiska och samtida bilder från min egen praktik och från Lessebo över varandra. Jag har gjort en del efterforskningar och hittat Sörens arbeten och via en passage som avslutar hela min presentation ringar jag in en blomstergrupp i hörnet på en bild från Lessebo station, en nyhetsartikel om stationens öppettider, och meddelar att detta intresserar mig: blomstergruppen, dess skapare. Jag frågar retoriskt när jag klickar fram en bild av Sören Mörch bredvid sin omtalade rondell installation med smiley-skulpturer, känner ni

Bild En av Sören Mörchs första smileys och originalet till verkets första tillägg. Foto: Zandra Ahl, 2020

“Det är också en berättelse om skapandekraft och om att göra avtryck. Att ha en drivkraft där idéer måste materialiseras och testas.”

Zandra Ahl

denna man? Och i den glesa skaran sträcker sig en hand upp.

– Det är jag, säger Sören Mörch.

Vi växlar adresser och Sören får en publikation jag gjort, en artist book som heter *Styrkekramar*. I den bygger olika citat upp en berättelse om kvinnligt ledarskap och estetiska högtider och traditioner. Den är gjort med scrapbooking-metoder. Det är en lek med autofiktion och del av utställningen även den kallad *Styrkekramar*. Ett avsnitt i boken är en uppräknings av olika dagar som firas så som Alla Hjärtans dag, Kramens dag, Kladdkakans dag, Internationella Barndagen. Eller Morotskakans dag, som Sören uppmärksam samt påminner mig om att det är när vi mailas vid om tid att ses.

Sören Mörch jobbar med fantasi, årstider och olika högtider. Han har en plats men ber inte direkt om lov. Precis som jag. Några veckor senare möter Sören Mörch upp mig i en vit liten skåpbil med Lessebos Kommuns logga på, en bikupa med två korslagda glaspipor på en sköld. Symbolen är en fusion av de två sköldarna som Lessebo respektive Hovmantorp hade när de slogs ihop till en kommun. Klockan är 08.10, jag anländer med tåget. Nu ska han berätta om sitt arbete för mig. Vi börjar med en fika i personalrummet. I hallen är det skogräns. Sören berättar om hur allt startade, om sitt liv och drivkraft. Jag frågar om han alltid varit intresserad av trädgård. Likt många andra barn lockade

Fortsättning på nästa sida.

Sören Mörch och jag.

Bilder Exempel på "spilled flowers" i Lessebo. Foto: Sören Mörch

trädgårdarbete måttligt, när föräldrarna önskade hjälp med att rensa jordgubbslandet valde Sören under flera år att inte äta jordgubbarna. Och när senare svärfar kupade potatislandet tänkte Sören att han borde planerat potatisen djupare. Vilket han gjorde själv.

– Jag berättade för svärfar som sa: Potatisen kommer ruttna djupt i jorden. Och då fick jag bråttom, efter jobbet klockan elva på kvällen grävde jag upp dem och gjorde om. Det blev inte mycket till potatis det året.

Sören gick till biblioteket och lånade sin första bok om trädgårdsskötsel, det behövdes kunskap helt enkelt. På den tiden jobbade han på pappersbruket. Numera har han bytt jobb och har mer kunskap och en egen trädgård som för tankarna till impressionismålaren Monet, med näckrosor och en liten bro. Det är inte den enda konstreferensen i Sörens arbete, även metodmässigt finns många paralleller till samtida kulturproduktion.

Bild Julgris skapad av återanvänt klot på stång, ljung och jättelik tomteluva. Foto: Sören Mörch

Han säger att ju mer han lär sig om blommor och trädgård, desto mer förstår han att han inte vet. Sören är ödmjuk. Lessebo är en del av småländska höglandet, klimatzonmässigt. Det är också en bruksort i förändring. Vi åker med bilen några hundra meter till Sörens kontor och han börjar visa bilder han förberett. Öppningsbilden är en sorts kanon med blommor istället för kulor.

– Jag var i Landskrona och såg den här kända skulpturen av pistolen med knut. Här hemma hade jag några järnhjul jag hittat och då föll det på plats; en kanon som skjuter blommor!

Den kända skulpturen *Non-Violence* är gjord av Carl Fredrik Reuterswärd och finns på många platser i världen, som tatueringar och som en slags souvenirer som konstkändisar som Carolina Gynning och Yoko Ono dekorerar i upplaga. Samtalet glider in på "spilled flowers", en dekorationsform som Sören gillar. När blommor rinner över kanten på exempelvis en tippad kruka,

“Jag var i Landskrona och såg den här kända skulpturen av pistolen med knut. Här hemma hade jag några järnhjul jag hittat och då föll det på plats; en kanon som skjuter blommor!”

Sören Mörch

ut i en egen form. Genren återfinns både i privata trädgårdar, enkla små arrangemang och som stora parkskulpturer. Typiskt verkar vara materialmöten, uppfinningsrikedom, att det finns en skulptural rörelse och att det är humoristiskt. Exempelvis har Sören bilder på en grupp mjölkkanor han arrangerat där en fallit till marken och vita blommor ringlar sig ut som spilld mjölk.

Det är lätt att förstå att Sören gillar denna genren inom trädgårdsdesign. För i Sörens arbeten blandas blommor och växter med krukor, blom-bollar, textila skulpturer med pynt förknippat med högtider samt lokala traditioner. Om mina publiceringsytor är museer, konsthallar, föreläsningar och publikationer är Sörens rondellen, refugen, rabatterna, blomkrukorna och alla de tillfälliga platser han skapar i syfte att fira och uppmärksamma högtider. Det är mycket praktiskt hantverk kopplat till de offentliga arrangemangen som Sören och hans kollegor jobbar med. Det ger tid för vidare reflektion.

– Jag saknar verkligen en park i Lessebo. Det finns gröna ytor, men ingen parkmiljö där människor kan mötas. Lessebo är lite stängt på det viset.

“Jag saknar verkligen en park i Lessebo. Det finns gröna ytor, men ingen parkmiljö där människor kan mötas.”

Sören Mörch

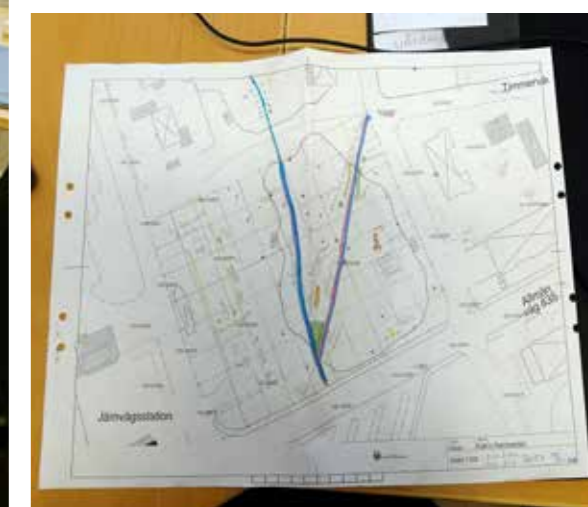
Sören visar pärmar med skisser. Redan 2011 skissade han på en park som kunde ligga vid stationsområdet, området jag arbetar med i mitt projekt, området som nu Lessebo kommun vill förädla och utveckla. Skissen bygger på Sörens kunskap om platsen, vilka blommor och växter som trivs i Lessebo och vad som fungerar i offentlig miljö. Skissen lämnades vidare men ingenting hände. Några år senare gjorde han en ny skiss på ett annat grönområde som kunde bli park. Det är många timmars arbete. Skisserna sitter i pärmar där det också finns listor på växter och skisser på icke-permanenta offentliga skulpturer eller verk som Sören gjort eller vill göra. Han håller en hög produktionsstakt. Bara under 2019 genomför han utöver sitt vanliga uppdrag och offentliga dekorationer två projekt som involverar kommunens innevanare med fokus på barn och unga. Vilket på alla sätt borde vara drömprojekt för kommunen.

I ett av dem samverkar Sören med elever på högstadieskolan "Bikupan" om att måla majblommor på stora metallskyltar som sätts upp i rondellen och refugen vid riksväg 25 som han

Fortsättning på nästa sida.

Bild Sören Mörchs kontor. Foto: Zandra Ahl, 2020

Bilder Parkskisser av Sören Mörch. Foto: Zandra Ahl, 2020

Sören Mörch och jag.

Bild Sörens rondellraket svetsad av Maik Richter. Foto: Sören Mörch

Bilder Ett urval av Sörens installationer. Foto: Sören Mörch

“Sören tror att om man involverar barn redan från start i offentlig miljö så minskar problem med att förstå det gemensamma. Fler borde involveras i det offentliga rummet.”

Zandra Ahl

brukar dekorera. Kring rondellen finns idag en förväntan om att den ska bjuda på någonting utöver det vanliga. Det var Majblommans lokala förening som önskade visualisera sitt arbete extra. Och det slog väl ut. Eleverna tyckte det var roligt att hjälpa till. Och arbetet att barn gör någonting med varandra för andra ligger i linje med majblommans syfte. I motiveringen som föreningen fick i samband med hederspris och träff med Drottning Silvia, majblommans högsta beskyddare, nämns deras samverkan med kommunen, de utdelade busskorterna och cykelhjälmarerna, informationsbroschyrerna på olika språk. Och så står det:

”De sprider information om Majblomman lokalt genom kreativa aktiviteter och samarbeten.”

Sören klickar runt bland sina bilder i presentationen där vi sitter på hans kontor. Och historierna är många och varma. Kollegor som ställer upp och hjälper till, målar stora stenar som julklappar vilka läggs under kommungränar, svetsaren Maik Richter som hittar på lösningar för allt från en rymdraket till rondellen till ett

slags jättelikt dekorationsträd i vilken man kan hänga tillfälliga prydnader. Berättelser om hur Sören letar kunskap och material till sina verk, hur han ärligen gör nya förbättringar. Alltid i relation till hur publiken reagerar. Alltid för att se vad som händer då. Ett stort område bland bilderna föreställer olika tomtar och påskgummor som klättrar i träd och på stolpar. En påskkärring sitter fast på en raket, en tomte kör cykeln genom ett träd. Ibland vandaliseras dekorationerna. På ett sätt som bara vuxna kan utföra.

Sören tror att om man involverar barn redan från start i offentlig miljö så minskar problem med att förstå det gemensamma. Fler borde involveras i det offentliga rummet. Det är han inte ensam om att förespråka. Det är svårt att tänka sig att Sören själv varit nära att förtidspensioneras på grund av en svår nackskada för många år sedan. Jag tänker på hur mycket som aldrig hade hänt om inte Sören kämpat sig tillbaka, fått sin operation och vågat byta bana. Om inte han skapat en plats för sig och sin kreativitet. Det stora dekorationsträdet i metall som står ute på gården vid Sörens kontor kom till när Pappers-

Bilder Stenar målade som julklappar. Foto: Sören Mörch

Bilder Sören Mörchs dekorationsträd med papperkransar. Foto: Sören Mörch

bruket jubilerade 300 år, en stor händelse i Lessebo. Egentligen tillverkades det papper redan innan 1719, men det officiella tillståndet kom då, därav detta årtal. Papper är också ett av de material som traditionellt används för offentlig utsmyckning i Lessebo. Bland de första bilder som finns av Lessebo majstång är från 1900-talets början, men traditionen är äldre än så. I majstången hängdes vackert gjorda kransar av papper, än idag är det så. Det är numera Hembygdsföreningen som gör jobbet. Och det är just denna typ av kransar som hängs upp i dekorationsträdet till jubileet. Här fogas äldre och samtida traditioner samman. Varje kväll plockade Sören in kransarna. För att de inte skulle förstöras. Och varje kväll kunde han konstatera att kransarna fungerade som insektshotell för flugor. I de krulliga papperskransarna flög de stora flugorna in och la sig. Nu kommer Sören att använda dekorationsträdet igen, det är så med flera av de grundformer och ställningar han tar fram. De används flera gånger och förändras med årstid och idé. Ett klot kan bära blommor, ha fågelbo flätat kring sig, få gigantisk tomteluva eller en stor svart hatt av metall på toppen. Lite som att målaren har sin duk eller möbelsnickaren sin stol som grund för ett evigt testande av idéer. En bild fastnar jag för och den föreställer ett stort träd dekorerat i sprakande färger med en mängd små träd runt sig, dekorerade de med. Eftersom jag själv gärna använder tillfälliga och förgängliga dekorationstraditioner och referenser till barn och perspektivförskjutning i mitt eget arbete kände jag stark igenkänning och glädje. Små träd runt ett stort, fjädrar i vinden. Sören berättar att de små träden är dekorerade

“Alltså, ni dök upp utklädda till kycklingar?”

Zandra Ahl

av barnen på förskolan “Stallet”. Han ville gärna låta barnen få visa sina alster i den stora påskinstallationen och pedagogen Anna Karin Söderberg kontaktades. Barnen tillverkade påskpynt och ombads komma till torget en given tid. Det går lätt att föreställa sig en liten grupp barn med reflexvästar komma gående med sina dekorationer på led. Sören skrattar och berättar samtidigt som han klickar fram en ny bild:

– Vi skrämde väl dem nästan när vi dök upp där med våra godiskorgar.
– Alltså, ni dök upp utklädda till kycklingar?

Sören och hans kollega David Nilsson hade inför invigningen av påskinstallationen skaffat heläckande gula kycklingdräkter som de åkte ifrån arbetsplatsen ner till torget i. Sören körde. Med kycklinghuvan på. Och nog blev det ett minne för barnen, många visade också stolt upp sina små skapelser för syskon, föräldrar och släkt. Sören och David gick runt och bjöd på godis. En vårdag i Lessebo för att fira påsken. För att det är roligt att göra saker och skapa visuella minnen. För att testa hur folk reagerar. Det är intressant att Sörens dekorativa tillfälliga offentliga installationer även innehåller vad jag då i min praktik skulle kalla performativa element samt deltagarkultur. Dessutom med lokal förankring i estetiska praktiker och materiella kulturer. Med en utgångspunkt i skulptur. Är det inte just detta som avses när utövre bjuds in i konstprojekt för att skapa utrymme för civilsamhällets olika aktörer att få ta plats i det offentliga rummet? Jag tror det.

Att koppla samman nu och då.

När jag besöker Lessebo spenderas tid då jag inte har möten med att fotografera och vara på stationen för att se möjligheter. När jag inte är där söker jag bilder i olika arkiv.

Att skapa en portal i tiden.

Bild Foto på biljettluckan från 1960-talet som blev utgångspunkt för den Kulturhistoriska samtidstavlan. Fotograf okänd. Foto: Zandra Ahl, 2021

Lessebo station är en vacker och lite sliten byggnad som påminner om en villa. Utanför syns en trappa som leder till ett grönt icke-plats, men jag vet att det en gång låg ett hus där. För det syns på gamla foton jag hittat, huset speglas i ett fönster på en bild.

En gång i tiden var stationen nästan alltid öppen. Nu köper du inte längre din biljett av någon. Du köper den i en stolpe placerad invid rälsen eller via en app i din telefon. Men en gång arbetade människor här. Spåren av det syns också i vänthallen. Där biljettluckan en gång satt bär väggen ett märke, nu övermålat med tjocka lager färg. Och jag hittar en

bild som föreställer just denna position i tiden. Det är en interiör av stationen. Och på bilden syns en man. Han jobbar bakom glasets lucka.

Jag vill skapa en portal i tiden, att koppla samman nu och då. Jag vill ta ut en del av interiörbilden jag hittat och göra den i skala 1:1 för att åter placera mannen på bilden i stationen han en gång skötte om. Jag vill fylla det tomma märket med det och den som en gång var här. För jag måste bara få se mannen på bilden i naturlig storlek jobba på sin station. För att en gång till låta honom skapa dialog och vara grunden för vad som kan komma.

Stefan Gustavsson.

Bild Cina Mattisson och Jonas Pettersson, Candeo, monterar skylten Stefan Gustavsson producerade innan sin bortgång. Foto: Zandra Ahl, 2021

Mannen invid mannen på bilden.

Telefonen ringer, ett smålandsnummer. – Zandra! Jag har hittat mannen på bilden!

Det är otroliga nyheter. På andra sidan luren hör jag Stefan Gustavsson, en av ägarna av Candeo, skyltföretaget som hjälper mig att tillverka själva det materiella verket till Lessebo station. Bilden är nog från 1950-talet. Nu vet han vem mannen är.

– Zandra, han heter Ingvar Ericson och är 97 år. Han är hur pigg som helst. Jag förmedlar kontakten till honom, om du vill? Jag känner hans dotter, Gittan.

Stefan Gustavsson hade alltså inte bara hittat ett sätt för mig att producera mitt verk inom ramen för budget, han hade gjort en egen undersökning för att hitta mannen på bilden. Han tyckte det var roligt. Tidigt stod det klart att jag ville skapa en portal i tiden på Lessebo station genom att återinstallera biljettluckan med dess arbetande man genom bilden jag hittat. Då var tegelväggen rå, då var luckan öppen. Nu var väggen målad vit och en träskiva blir en markering där arbetet, samtalen och kontakten en gång skedde. Stefan och jag hade en mycket vital kontakt kring mitt arbete i Lessebo. Han hade lokal kunskap och sin firma. Vi kom att ha några ganska långa samtal som handlade inte bara

om jobbet, utan om Lessebo, tiden som var, stationen. Även jag har ju lokal kunskap om Småland och jag längtade dit.

Jag fick Gittans kontaktuppgifter och vi gjorde en intervju på distans med Ingvar, allt sköttes genom Stefan. Pandemin hade slagit till och inga resor var möjliga. Jag och Stefan kom överens om att tillverka skylten som planerat, den kunde magasineras på hans företag tills tiden då det gick att träffas igen skulle komma. Provtryck postades och godkändes. Han sände en bild på skyltens närdetaljer. Kanske kunde skylten och aktiviteterna inte göras under sommaren. Kanske inte till hösten. Kanske i april. Kanske skulle läget bli bättre längre fram. Då får jag ett nytt samtal som jag ser är från Candeo. Det var inte bra nyheter. Stefan Gustavsson var död.

Allt det vi gjort fanns i en prydlig mapp på kontoret och Cina Mattisson och delägaren Lars Hellgren hjälpte till att slutföra alla praktiska bitar kring att boka montering, tillverka stickers som skulle upp på skylten. Cina och Lars berättade att många av deras kunder hade en liknande bild som jag av att jobba med Stefan, han var verkligen generös. När skylten sattes upp i stationen, juni 2021, kom Cina förbi. Hon sa att skylten och projektet legat Stefan varmt om hjärtat, att han hade velat se hur det blev. Nu fick vi se det utan honom.

Verkets huvudperson.

Bild Dotter Gittan i samtal med Ingvars vän Alf. Foto: Zandra Ahl, 2021

Bild Framför verket står Ingvar Ericson och den tidigare kollegan och numera vännen Alf Andersson. I bakgrunden syns Ingvars dotter Gittan Ericsson. Foto: Zandra Ahl, 2021

Mannen på bilden. Ingvar Ericson.

Det är en strålande blåsig försommardag. Plötsligt slår dörren till stationen upp. Iförd mörka Nikeskor, jeansshorts, pikétröja och stickad v-ringad tröja går han rakt in och ler: Ingvar Ericson. Han är mannen på bilden. Han är tillbaka på sin gamla arbetsplats, Lessebo Station.

Ingvar går fram till bilden och tittar på sitt eget yngre jag. Han strålar. Tre år till 100 och med anställning inom SJ som startade redan den 14 november 1943. Han var SJ trogen till 65-årsdagen år 1989 då han gick i pension. Bilden på den yngre Ingvar är från mitten av 1960-talet, troligtvis. Vi kommenterar att det var covid-säkert då, med den snurrande

plattan som bytte plats på pengar och biljett, med glaset mellan resenär och anställd. Ingvar ler och sträcker ut sina armar i en luftkram.

För min del är detta en av projektets oväntade verkligt meningsskapande händelser, någonting som definitivt inte gick att ta för given. Det är en gåva. Det är

rörande att se Ingvar på plats. Det visar en sorts obruten linje av människor och deras närvaro, detta är en viktig del av Lessebos historia. Trots att tiden ändrats finns allt på ett sätt kvar. Lite dolt och i behov av att lyftas fram i igen. Och fler än jag flockas, om än på distanserat säkert vis. 97-åringen har en dragningskraft som även lockar de flesta lokala

medier, radio, tidningen och tv. En liten station i tegel som knappt anses värd att nämna i regionens arkiv, blir nu åter viktig. Platsen visar sig vara laddad med relationer och historier värdefulla att framkalla, många engagerar sig, det är meningsfullt.

Fortsättning på nästa sida.

Verkets huvudperson.

Bild Ingvar Ericsson, som tredje person från vänster, tillsammans med kollegor framför Lessebo station. Foto: Alf Andersson, 1983

Ingvar berättar att stationen för sin tid var väldigt modern. Det var stor skillnad att jobba i en så ny station. Det nya ställverket var en av nyheterna som fanns, det visade var tågen befann sig längs banan. Det anlades en mycket fin trädgård, som en park, vid sidan av stationen, berättar Ingvar. Både jord och trädgårdsmästare kom från Smedby och de servade den ett par gånger per år i cirka fem år. Sedan övertog Ingvar skötseln. Som mest jobbade det 12 personer på stationen, och det var många yrkesgrupper: stins, kontorister, förman, lokomotivförare, folk på växellagret. Under sin långa tjänstgöring vid Lessebo station hade Ingvar fem stinsar.

Med sig idag har Ingvar sin före detta kollega numera pensionärskompis Alf Andersson och sin dotter Gittan Ericson, som jag haft kontakt med för att kunna ordna detta möte. Det dröjer inte många

minuter innan de båda männen skrattar och minns.

– Vi var så olika alla vi som jobbade här. Minns du hur roligt vi hade? säger Ingvar.

Och Alf minns. Snart berättas historier om deras kollegor, om Lessebo om gods- trafik och SJ. Alf har ett fotoalbum med sig. Mängder av bilder från arbetet och stationen. Materialet borde digitaliseras och bevaras. Jag bjuder på kaffe och fika som jag frågat Gittan om. Ingvar gillar wienerbröd så jag har svängt förbi Peppes Konditori på vägen. Förre, berättar Ingvar och Alf, fanns det en kiosk utanför som sålde godis och tidningar. Och så trädgården förstas.

– Om vi satt ner en liten stund och tog igen oss, då kom förmannen och bad oss rensa ogräs skrattar Alf.

Ingvar har redan tidigare berättat för mig att hans arbetstider på stationen. Han jobbade i skift, klockan 04.00 – 14.00 eller 14.00 – 24.00. Ingvar säger:

– Stationen var en social knutpunkt där folk träffades, det fanns alltid folk här. Genom åren har jag träffat enormt mycket folk, ibland behövde man bara lyssna av människor, ibland behövde de låna telefonen, man fick fixa och hjälpa på många sätt. Många stammisar kom varje dag för att lyssna av om någonting hänt.

Jag frågar om skyddsrummet i källaren, användes det? Nej, det användes bara till förvaringsrum. Ingvar berättar att det faktiskt hände att det var inbrott på stationen. Det stod två stora kassaskåp i skyddsrummet, på 1970-talet sågades de upp, men till tjuvarnas förvåning visade de sig vara tomma. Tjuvarna fick

nöja sig med några pokaler en i personalen vunnit vid en skidtävling. Jag vänder mig till Gittan. Det är hennes far som är huvudpersonen idag. Jag är tacksam för att hon hjälpt till med allt. Hon berättar om hur hon en dag gick förbi Candeo, skyltföretaget, och Stefan Gustavsson sprang ut. Han hade en bild, och visst var det Ingvar på. Gittan och Ingvar fick även ett litet provtryck på bilden, som en miniskylt. Gittan har samma glada energi som Ingvar och hon skrattar också när hon återigen hör de olika historierna från stationen. Hon vänder sig om och frågar om jag får fram materialet jag behöver till mitt arbete, det försäkras jag henne om.

Här sitter nu mannen på bilden, i sin gamla arbetsplats som då var en central punkt i Lessebo, det var generösa öppettider och då var det aldrig någon skadegörelse, om än något inbrott. En ung kille som missade tåget fick följa med hem tills

“Genom åren har jag träffat enormt mycket folk, ibland behövde man bara lyssna av människor, ibland behövde de låna telefonen, man fick fixa och hjälpa på många sätt.”

Ingvar Ericsson

nästa dag, han fick frukost och Ingvar hjälpte honom på rätt tåg. Det lastades om från industrierna, det åktes tåg och sändes mindre gods och paket. Alla kollegor var unika och alla var välkomna. Det fanns en plats för olikheter. Och de har såklart historier även om kollegor i städer och samhällen runt omkring. En gång kom en cirkus lastad med djur, elefanter som lastades av och gick genom Lessebo samhälle. En sensation. De jobbade hårt, det var långa timmar. Ingvar berättar att Lessebo var ett typiskt brukssamhälle med allt vad det innebar.

– Vi klagade aldrig, vi hade roligt!

Dessa män har skrattet i behåll. Jag tycker det är viktigt att berätta det. Ingen av de arbetande männen jag möter i Lessebo surar.

Bild Dottern Gittan Ericson, Ingvar Ericsson och Alf Andersson i livligt samtal kring Alfs fotoalbum. Foto: Zandra Ahl, 2021

Första tillägget.

Nu ses vi igen, Sören Mörch och jag. Efter en pandemisk evighet. Under tiden har vi skickat mail och hälsningar.

Bild Sören Mörchs första smiley-skulptur som klistermärke på Zandra Ahls kulturhistoriska samtidstavla. Foto: Zandra Ahl, 2021

Stickers på stationen.

Vi möts upp på stationen för att sätta fast en dekalstickers med en Sören-smiley på. Den föreställer en av de första smiley-skulpturerna han gjorde, jag hittade den i hans lager när jag var på besök. Det är en del i projektet. Att den kulturhistoriska samtidstavlan, med utgångspunkt i

stationens och Lessebos historia ska mötas här och nu. Sören tar upp ett måttband av stål och konstaterar:

– Du har satt den helt rakt, bra ögonmått.

Bild Smiley-skyltar vid in- och utfart till Lessebo, målade av elever på "Bikupans" högstadieskola. Foto: Zandra Ahl, 2021

Trots att vi ses tidigt på morgonen så har han redan jobbat i timmar. Det är högsäsong för allt som har med park och blommor att göra. Dessutom har Sören gjort illa axel i en pingismatch, bättre att gå upp och jobba undan. Vi pratar om vad vi gjort sedan sist. Sören har fortsatt jobba med det vanliga och ett nytt större projekt, med barn och unga på Bikupans högstadieskola. Det går inte missa, vid infarten till Lessebo står det nu. Tillsammans med bildläraren på skolan har han och ungdomar målat skyltar. En glad smiley när du kör in i Lessebo och en ledsen när du kör ut.

– Du vet, jag vill att de ska göra saker, få synas. En kille frågade mig om han fick betalt för skylten han just målat. Jag sa åt honom att under sommaren kommer flera tiotals tusen köra förbi hans skylt, och så frågade jag hur många följare han hade i sociala medier.

Det verkliga antalet bilar som kom att passera skyltarna är mer än halv miljon, det vill säga 6000 bilar per dygn, berättar Sören för mig per telefon när vi korrar texten. Sören talar väldigt varmt om arbetet med de unga, hur de först varit lite blyga och sedan hade fler anslutit sig och kommit med egna idéer. När Sören och ungdomarna lanserade sitt projekt var Smålands-posten på plats. Sören konstaterar att det är bra att Bikupans högstadieskola uppmärksammas för positiva saker, så är det inte alltid annars. Vi börjar tala om finansiering av projekten han gör, det finns aldrig någon budget. Skyltarna han använde var återbrukade från det tidigare projektet med majblomman. Det är såhär han jobbar, hittar grejer, ber en kompis om hjälp, snackar med någon han känner. Jag har svårt att förstå att kommunen inte avsätter en summa pengar för detta arbete. Sörens mål nu är att han vill involvera fler skolor i hela kommunen, det är hans önskan innan han går i pension om några

“En glad smiley när du kör in i Lessebo och en ledsen när du kör ut.”

Sören Mörch

Fortsättning på nästa sida.

Första tillägget.

Bild Sören Mörch framför Zandra Ahls Kulturhistoriska samtidsavla. Foto: Zandra Ahl, 2021

är. För övrigt vill han helst inte gå helt i pension, det vore inte bra för honom säger han. Sören vill att barn och unga ska göra skulpturer, offentliga avtryck i sitt samhälle, han vill ge dem plats att synas. Jag ser att det han gör är vad många vill att konstprojekt ska göra, men med skillnaden att Sören är där hela tiden, han är inte på besök. Han är inte heller skolad i stipendieansökningar eller budgetförhandling om pedagogiska och konstnärliga projekt. Och så berättar han att det hänt saker med skyltarna. Dels ett busstreck, som han också skrattar åt, någon tog sig tid att skruva loss och vända skyltarna.

– Du mötte ett ledset fejs när du körde in i Lessebo och ett glatt när du lämnade.

Det är lätt att le åt den purkna imaginära tonåring som vill bort, ut i världen som i denna gest säger sitt. Det är svårt att inte skratta lite åt det, det är ett skämt han själv kanske hade kunnat göra. Det var tristare när något slet av en skylt. Sören letade efter den, han frågade runt. Hörde att den syntes liggandes på en gräsmatta invid en fotbollsplan. Sören tog sig de tre milen bort och hämtade den tillbaka.

“Jag tror inte kommunpolitikerna förstår vikten av att låta barnens konstnärliga talanger synas.”

Sören Mörch

– Varför får du ingen budget av kommunen? Det är ganska små summor?
– Jag tror inte kommunpolitikerna förstår vikten av att låta barnens konstnärliga talanger synas.

Jag ser att det Sören gör kunde utvecklas, dokumenteras och vårdas av någon som förstod hur viktigt det är med att få lämna ett lokalt avtryck som bara är möjligt kanske just där. Någon som också tyckte om den typ av estetik och tilltal Sören jobbar med, någon som tror på konstnärliga processer som involverar människor. Någon som älskar påskpynt i offentligheten, målade julklappsstenar och kommunala blomsterarrangemang. Jag är en tillfällig gäst, Lessebo Station är min feelgoodroman som jag aldrig vill ska ta slut. Den lilla stationen i tegel vid vägens slut. Men det gör den, tar slut, trots allt underbart. När Smålands-posten skriver om mitt arbete på Lessebo station benämns Sören Mörch som “den lokala skulptören”. Jag önskar att fler såg hans arbete just så. Som en samtida skulptör som valt att arbeta lokalt och offentligt, någon som tagit och gett plats och förmedlat den humor och värme som även jag få uppleva i det lilla samhället Lessebo som ligger i Kronobergs län i landskapet Småland.

Andra tillägget.

När hösten kommer åker jag till Lessebo station igen. Nya klistermärksdekaler är framtagna till den Kulturhistoriska samtidsavlan. Det är små bilder av de skyltar som Sören Mörch och eleverna på högstadieskolan “Bikupan” tagit fram. Nu ska de klistras fast invid Sörens egen större dekal, på bilden av stationens gamla interiör med sin arbetande man i biljettluckan, Ingvar Ericson.

En portal via hjärtat.

Cina Mattisson på Candeo levererar dekalerna personligen till mig när jag klivit av tåget. Det är roligt att träffa henne igen, vi talar om hennes kollega Stefan Gustavsson, om mitt projekt och hur fint det är att stationen får detta verk på plats. Jag tackar Cina. Nu mäter jag upp, tejpar provisoriskt, doppar en svamp i diskmedelsvatten, drar av skyddsplast, skrapar fast för alltid. Dekalerna har en materialitet, det går att se penseldrag, skruvar, ljus som faller och till och med underliggande övermålade tidigare motiv. De olika fejsen får en fin relation både till Sörens dekalklistermärke och till Ingvar med den gamla arbetsplatsen återexponerad. Tavlan och dess färger studsar mot de vita och grå väggarna och den mycket högt hängda bildskärmen med tåginformation. Då ser jag en fixarbil svänga upp vid stationen. Det är Sören Mörch. Han ville såklart se vad sista delen i tavlan skulle bli, jag hade inte berättat i förväg. Han kan inte stanna så länge, han är på väg till ett möte på kommunen. Vi säger att vi hörs av igen snart.

Jag tar ett steg tillbaka. Här hänger den nu, den Kulturhistoriska samtidsavlan. En stor klistermärkes-tavla med många lager. Jag fotograferar av den och blir sittandes tittandes, länge.

“Nu mäter jag upp, tejpar provisoriskt, doppar en svamp i diskmedelsvatten, drar av skyddsplast, skrapar fast för alltid.”

Zandra Ahl

Några dagar senare har jag ett samtal med Region Kronoberg, Helen Hägglund. Det har frigjorts en summa pengar som kan disponeras i projektet för att stödja ytterligare utveckling.

Min önskan är att Alf Anderssons fotoalbum ska digitaliseras och presenteras ihop med materialet om mitt projekt på Lessebo kommuns hemsida. Och så önskar jag att Sören Mörchs projekt med barn och unga i Lessebo äntligen ska få en egen budget att jobba med. Jag kan inte föreställa mig en bättre utveckling. Vi har ett digitalt möte med Jenny Ramné på Lessebo Kommun, hon har följt projektet och alla dess delar från start. Det är ett bra samtal och ett nytt möte bokas in om några veckor.

På något sätt tror jag att det kommer gå bra med allt. Att arbeta med konstnärliga metoder handlar för mig om att se och visa, att förskjuta blicken om än bara lite. Att skapa mening och ge utrymme för fler uttryck. Att se det som kanske fanns där hela tiden men inte var sett. Gråtande nerviga smileysar och en fysisk portal som lutar mot ett då som finns också nu skapar en bana till vad samtiden kan bli, men bara om den går via hjärtat.

Fortsättning på nästa sida.

Andra tillägget.

“På något sätt tror jag att det kommer gå bra med allt. Att arbeta med konstnärliga metoder handlar för mig om att se och visa, att förskjuta blicken om än bara lite. Att skapa mening och ge utrymme för fler uttryck. Att se det som kanske fanns där hela tiden men inte var sett.”

Zandra Ahl

Bilder Senaste samtida tillägg gjort i september, 2021, två år efter projektets uppstart. Foto: Zandra Ahl, 2021